

meest ønskelige Ordning, selv af dem, der have holdt paa Evangsloven — ved at sætte en Præmie, ikke for Afhændelse af Fæstegods til Selveieendom, men for Afhændelse i den Retning og paa den Maade, som med Hensyn til Næmmedet ansees ønskeligt, nemlig Overgang til de nuværende Fæstefamilier. Var det blot om at gjøre, at faae Ende paa Livsfæstet, kunde man jo ganske simpelt gjøre ved Godset som ved Selveiergaardene, nemlig have Fæstetvangen. Jeg skal imidlertid ikke tale derom, da jeg ikke troer, at det finder Talsmænd. Derimod har der stærkt været Spørgsmaal om, om det ikke vilde være den meest praktiske Maade at komme ud af Forholdet paa, at forbyde nyt Livsfæste, hvergang der fandt Fæsteledighed Sted; der vilde saa Tilfælde kun blive tilbage at bortforpagte Gaarden paa 50 Aar eller stille den til Salg. Det er indlysende, at man i det Tilfælde ikke vil ganske opgive, ved Siden af Duffet om at faae Selveieendom indført, det andet og ikke mindre vigtige Formaal at bevare Godset for Fæsterne; det er dem, der skulle gaae over til Selveiere, og dertil kan man ikke ved en Evangslov tvinge Godseieren, da det er vist, at naar der indtræder Fæsteledighed, saa har han Lov til at sælge til hvem han vil. Skal det altsaa gaae ad Frivillighedens Vej, saa vil uden Tvivl den meest praktiske Maade være, at sætte en Præmie paa frivilligt Salg, vel at mærke, paa den Maade, der ansees ønskeligt, nemlig ved Salg til de nuværende Fæstere og Familier; denne Tanke har fundet sit Udtryk deri, at hver tiende Gaard ved Fæsteledighed skulde tilfalde Godseieren. Forresten er det jo ikke sagt, at det altid vil blive hver tiende Gaard, men det maa beroe paa Størrelsen af det Hartkorn, der afhændes fra Godset. Paa denne Maade vil man aabenbart gjøre Fæstefamilierne til privilegerede Kjøbere, sikkre dem at kunne erholde Fæstefæderne paa bedre Vilkaar end nogen Anden; thi det er kun ved at sælge til dem, at Godseieren vil kunne opnaae Fordele, paa hvilke han i enkelte Tilfælde kan have Anledning til at sætte meget stor Pris; de ville være sikkre gunstige Vilkaar i Concurrence med Andre. Jeg seer heller ikke, at der kan være Betænkelighed derved; det er en Selvfølge, at selv paa de Bøndergaarde, der skulle

gaae over til Godseierne, ville de nuværende Fæstere være sikkre ved deres Fæstecontracter, og ud over dem have de ingen personlig Ret. Jeg skal altsaa afvente, hvad der kan blive anført derimod, idet jeg skal anbefale Forslaget som Noget, der uden Tvivl i meget høi Grad vil fremme frivillig Afhændelse til Selveieendom, og det til selve Fæstefamilierne.

Indenrigsministeren ad interim: Det vil vist ikke kunne nægtes, at den Evang, der i Henhold til Pl. 7de Juni 1806 paahviler Selveiergaarde, maa kunne anslaaes til en vis Bøgebærdi; det er ofte meget vanskeligt at bestemme, hvor stor denne Bærdi er, og jeg har derfor anseet det for at kunne have en vis Interesse under denne Sags Behandling at gjøre et Forsøg paa at bestemme denne Bærdi. Der var en Gaard ledig, som tidligere havde været Præstegaard, og det var under Forhandling, da man vilde sælge den, hvorvidt man skulde paalægge den Fæstebaandet eller ikke; det blev i og for sig anseet for ønskeligt, at Baandet skulde paalægges den, da man havde indtaget en Aunergaard, hvorpaa dette Baand hvilede. Den blev nu sat til Auction alternativt med Fæsteforpligtelsen i Henhold til Pl. 7de Juni 1806 og uden denne; Gaarden stod for Hartkorn 7 Edr. 2 Skp. 3 Fdk. 2³/₄ Albm. For Gaarden blev med Fæsteforpligtelsen budet 8560 Rd., og uden den 8600 Rd.; der var altsaa en Forskjel af 40 Rd. Det viste sig imidlertid i dette Tilfælde, at det var vanskeligt at komme til et paalideligt Resultat; thi der var ogsaa Spørgsmaal om, hvorvidt en Lod, den saakaldte Storemoselod, skulde følge med Eiendommen eller frastilles den. Ved de to Bud, jeg har tilladt mig at nævne, var denne Lod medtaget. Gaarden blev dernæst sat til Auction uden denne Lod, og det høieste Bud blev da med Fæsteforpligtelsen 7600 Rd. og uden den 7700 Rd. Dette var altsaa et noget høiere Resultat. I det første Tilfælde viste det sig, at hver Tønde Hartkorn ved at befries for Fæstebaandet fik en forøget Bærdi af 5 Rd. 48 s. og i det andet Tilfælde af 14 Rd. Dette synes jo ved første Nænsyn at være meget smaae Summer, og Resultatet er maaffee betydeligt ringere, end de Herrer havde ventet.